

nr. 16
14 februarie
2022

OPT

motive

săptămânal de cultură

Text

aici au căzut la datorie
bărbații casei,
amânați. În această
sufragerie, pe această masă.

Iulia Modiga

OPTm

foto: Cătălin D. Constantin

Utopiile devin realitate

Dorian Dron

Într-o epocă desacralizată, bazată pe consumerism și social media, individul ajunge să-și piardă identitatea reală, prezentându-se ca un avatar într-o societate virtuală. Retragerea din realitate în online duce inevitabil și la discrepanțe, cum ar fi cele dintre omul real și avatar, cel din urmă căpătând dacă nu o individualitate scăpată de sub control, măcar o putere mai mare. Astfel, persoana din fața ecranului devine copia sa. Vorbim despre scindarea eului și crearea unei forme fără fond.

Practic se creează o metalume ce nu are de a face decât tangențial cu cea în care trăim. Bineînțeles, „vedem” alți indivizi ca noi, auzim alți indivizi ca noi, reușim chiar să îi regăsim în dimensiuni aproximativ egale cu cele reale pe un ecran cu diagonala mare, dar pragul de trecere este pecetluit de o bucată de sticlă bombardată fonic.

Pixelii anulează distanța, dar nu și prezența fizică, după cum nici îmbrățișarea nu poate fi simulată corporal, poate doar mental prin ochelari virtuali.

Dar nu despre tehnologie vorbim azi, ci despre apropierea utopiilor lui Orwell și a lui Huxley de realitatea noastră. Și aș vrea să priviți textul de mai jos ca pe o analiză detașată, lipsită de pretenții elevate.

Experimentul meu sună cam așa: *Minunata lume nouă* a lui Huxley am citit-o la câțiva ani după *1984*. Nu am o motivație clară pentru distanță sau pentru evitarea lecturii în linie a celor

două, însă pot spune că a fost benefică. Subiectivitatea cititorului vă prima în analiză, căci *1984* e ca o fantomă ce rămâne peste timp în mintea mea. Nici n-aveam cum să nu mă raportez la *1984* citind *Minunata lume nouă*.

Și da, pentru mine imaginea din *1984* e la o aruncătură de băț. Chiar și după 73 de ani, universul lui are o carnalitate pe care o simți în ceafă. *Big Brother* este peste tot. De la intrarea în magazin, până la camera din ecranul laptopului, de la microfonul din telefon, până la acceptul cookies-urilor. Libertatea noastră e un concept minunat, bazat în esența pe o minciună frumoasă. În sine, termenul de libertate nu există, pentru că zi de zi „facem” ceva care ne este impus. Oricum o societate nu poate exista fără un set de norme, reglementari și obligații, cel puțin nu în acest prezent.

Însă de aici și până la manipulare, limitarea drepturilor, încălcarea lor și implementarea unor seturi de măsuri înspre controlul total nu mai este mult.

Omul e „liber” atâta timp cât nu se abate de la reguli. Cu cât este *mai supus, cu atât se „simte” *mai liber (*gradul de comparație este voit adăugat). Cu cât este *mai „liber”, cu atât este *mai bine pentru stat. Iar dacă statul nu poate forma individul, el este nevoit să găsească uneltele să o facă.

Iar prima și singura unealtă care se aplică în realitatea noastră este panica indusă de război. Hai să cream impresia că există un război că să putem să-i ținem

sub control, să le arătam ce să facă, cum să facă. Să le punem boxe cu sunetul avioanelor, mitralierelor și să le dăm volumul în blană cât să simtă bombele căzând. Orice pentru steag, patrie și popor. O societate de tip comunist într-o realitate prezentă.

Iar utopia devine realitate fără că noi să ne dăm seama. Pentru că tendința individului este de a se obișnui cu fiecare cerință a sistemului.

Și ca să ne raportăm și la *Minunata lume nouă* pornim de la o valoare puțin prezentată în media: tendința psihologilor de a ne orienta către noi și către a ne iubi pe noi. Este o modificare subtilă a polilor: de la „iubește pe aproapele tău ca pe tine însuși” la „iubește-te pe tine însuși”. Ceea ce nu este greșit, într-o lume în continuă schimbare, supusă erodării profunde a individului. Iubirea este o cale de iertare și împăcare cu sinele.

Dar hai să ducem acest iubit de sine în zona utopică, unde lumea este fericită, bazată pe o manipulare globală, unde există programe de ștergere programată a memoriei și de reeducare la un mod de gândire „sănătos”. E ca o voce din off ce afirmă: *Nu aveți nevoie de istorie, decât de cea pe care noi vi-o oferim. Nu aveți nevoie de cărți decât de cele pe care noi vi le facem cadou. Nu aveți nevoie de filme cu scenarii care vă pot da de gândit, ci de cele senzoriale care să vă facă să vă simțiți bine.* O lume în care bariera morală nu există, pentru că dragostea nu este necesară. Corpul e doar un instrument de plăcere

care produce secreții ce pot fi manipulate în laborator.

O lume bazată pe lipsa de identitate, fără o voce. Oare nu ne este cunoscută partea asta? Oare lumea noastră de acum nu aduce chiar și un 20-30% cu lumea acestor doi scriitori distopici? Oare nu asta e tendința de a scăpa de identitate și a ne arunca în mulțime ca niște cifre în social media? Că fiecare om în realitatea virtuală nu reprezintă decât un id în codul sursă, compus din cifre și litere.

Ce mi se pare interesant este că și în *Minunata lume nouă* avem parte tot de o stratificare socială. Nu „toți” merită să fie fericiți sau cel puțin nu la același nivel. Ei au nevoie de o pastilă să le șteargă robotizarea muncii lor. O pastilă de fericire care să îi facă să fie împăcați cu ei.

Fără „Soma” lumea arată urât. Durerea intervine, senzația de singurătate se intensifică și oamenii tind să gândească. *Or noi nu vrem asta. Noi vrem controlul, dar voi nu trebuie să știți asta. Voi trebuie să fiți fericiți! Să munciți pentru noi și să fiți fericiți!*

Păpușile

Anca-Doina CIOBOTARU

Odată am fost în Nordul Indiei, la Jaipur, cetate cu o curte a negustorilor, în bună tradiție medievală, unde au loc continuu spectacole. Eram un grup de păpușari, toți profesori și pasionați atât de păpuși, cât și de fenomenul cultural. Ne-am apropiat de o scenă și-am admirat decorul,

improvizat ingenios. Dar după puțin timp, lângă personajele tradiționale, ca îmblânzitoarea de șerpi, a apărut Michael Jackson, în rolul dușmanului decapitat la final. Artiștii erau foarte mândri de inovație, mai mult - au scos un album cam soios pentru a se lăuda că fuseseră cu spectacolul chiar și

la Avignon; evident, erau poze stradale, din aeroport, nu de la festival, așa cum crezusem inițial.

De altfel, peste tot existau contraste: am stat în hoteluri fără fereastră, dar și în unele de lux, am văzut o nuntă tradițională, cu muzică de fanfară, care mi-amintea de cea din Moldova, dar cea

mai uimitoare amintire din India este a unei înmormântări: ploua groaznic, iar orașul era plin de mașini, un trafic nebunesc, fără semafoare, când, deodată, în mijlocul furnicarului și-a făcut loc un convoi de 7-8 bărbați care duceau un mort pe brațe, iar în calea lor s-a făcut liber, ca la comandă.

Ecranul împărțit, viața și moartea. Sau doar iubirea

Emanuela Ilie

Cele mai multe, din păcate, au duritatea vizuală și auditivă a unei pelicule de film *psycho-noir*. În ele apar un băiețel de câțiva ani și o fetiță (cu doar un an mai mare), aflați în posturi dintre cele mai vulnerabile, în aceleași trei locații: acasă – bătuți cu cruzime de propria lor mamă (care uneori le șuieră printre dinți: „Dacă unul singur dintre voi plânge și aud vecinii, primiți porție dublă amândoi!”), în timp ce tatăl stă, impasibil, în fața televizorului din camera cealaltă; la cămin, apoi la școală – muștrați de tovarășe, pentru că sunt incapabili să se așeze corespunzător în bancă din cauza fundurilor și a coapselor umflate de lovituri sau să scrie din cauza palmelor

învinețite („Catarama asta de metal o s-o țineți minte și după ce eu n-oi mai fi!”); în curtea bunicilor – dându-se în leagăn, anticipând corecția de seară și vorbind despre moarte. Recte: imaginându-și că se aruncă în gol, ținându-se de mână, din balconul de la etajul al 4-lea, numai pentru a vedea apoi, pe chipul nemiloasei agresoare, lacrimi de regret. În schimb, în cealaltă parte, cea luminoasă, a ecranului, aceiași doi copii apar în cel mai frumos (căci mai sigur) interior din lume: sunt culcați în pat, pentru somnul de prânz, lipiți de-o parte și de alta a Bicăi Vera (mama tatălui), inhalându-i mirosul inconfundabil, ascultând alte și alte variante ale Poveștii care pare

capabilă să dea sens oricărei suferințe – din moment ce, fericit de previzibil, se încheie cu pedepsirea exemplară a monstrului și împlinirea, prin iubire, a eroului cu care cei mici, bineînțeles, se identifică de fiecare dată.

Nu știu sincer ce s-ar fi întâmplat cu fetița din toate aceste imagini dacă nu ar fi avut parte, inițial datorită bunicii, de această întâlnire miraculoasă cu ficțiunea (cum altfel decât salvatoare?!). Sau dacă nu s-ar fi bucurat de șansa incredibilă pe care i-au dat-o, la începutul clasei a opta, bunicii paterni. Oferindu-se să o ia la ei acasă („nu de tot, doar pentru un an, dragă!”), cu pretextul de a o ajuta să învețe în liniște pentru examenul

de capacitate, au făcut cu siguranță mai mult decât să îi arate dragoste necondiționată, absolută, totală: au învățat-o că există normalitate în viața de familie și prin urmare i-au salvat existența afectivă.

Știu însă că, nebucurându-se de aceleași șanse, fratele ei și-a petrecut adolescența cu totul altfel. A descoperit alte fațete, mai degrabă sociale, ale răului și a devenit un fel de expert în autodistrugere nu doar corporală. Mai știu de asemenea că moartea lui prematură, determinată de un infarct inevitabil la doar treizeci de ani, a provocat mamei sale cea mai teribilă formă de suferință

Continuarea în versiunea online

Parfum fanariot de narghilea

Flavia Iosef

În cea mai recentă carte a sa, *Ciudățeni amoroase din Bucureștiul fanariot*, Doina Ruști ne propune să ne așezăm comod pe divan și să ne imaginăm că întrezărim contururile unor consemnări mai puțin obișnuite din epoca fanariotă. Totul, de la umbra gulerului de blană sau a ișlicului, pare învăluit în parfum.

Jupânița se unduia, așteptând ca băcanul să-i împacheteze flaconul, iar la fiecare mișcare, în nările lui Dănache ajungea parfumul unui iatac în care el n-avea să ajungă vreodată.“

Cele 47 de povestiri mi-au atras atenția în special prin modelul narativ, divers și modern, ceea ce mă face să încep cu povestirea *Clanul lui Narcis*, în care remarcăm încă de la primele paragrafe relația intertextuală cu romanul de debut al Doinei Ruști, *Omulețul roșu*. Ceea ce ne interesează în special este trecerea de la rememorarea unui episod autobiografic la descrierea cât se poate de veridică a tabloului pe

care, deși îl vedem, căci aproape fiecare povestire se bucură de ilustrație de epocă, nu-l simțim ca autoarea. Nu simțim alageaua (pânza) anterioarei, nu bănuim că stofa albă nu prea se purta pentru că era greu de întreținut și nici nu ne gândim că ținuta mustăciosului Aredio Sochim este una de ocazie. Îi deslușim farmecul din privirea profundă, care ne țintește direct, dar nu simțim nici măcar a zecea parte din „dorința acută” a subiectului portretizat de a nu fi uitat, de a fi privit cu adevărat, adică analizat, ca „față cu pretenții și cu speranțe”, căci „să-ți faci o fotografie e până la urmă un amor destul de ciudat, exact ca atunci când scrii un roman și vorbești despre tine“.

Tensiunea epică este calitatea principală a acestor texte scurte, cu incipituri ex-abrupto ca în povestirea *Așteptări otrăvite*. Gândindu-ne la rezonanța muzicală (dar mai ales ideatică) a acestui titlu, intrăm, sau, mai degrabă, penetrăm cu avânt de berbece ce

dărâmă ziduri în universul (evident fanariot) al doctorului cu patru copii, dornici de o mamă, și un fel de guvernantă dornică de măritiș (evident, cu doctorul). Totul începe cu numele ei, procedeu reluat și în povestirea *Seducătorul fanariot*, unde incipitul în medias res se construiește tot în jurul unui nume: „Ecaterina era sora lui Alexandru Moruzi“. Povestirea *Un tip fără cuvânt* începe direct prin detalii care par să elucideze titlul: „Ioniță Racotă a făcut un jurământ sacru, anume să se însoare cu o fată, dar când vine sorocul, refuză categoric“. Întâlnim și exemple de incipituri cronicești, de factură istorică, precum cel din povestirea *Mărturia argatului*, care debutează cu o fixare temporală succintă: „Anul 1795, luna februarie“. Alte incipituri introduc cititorul cu precauție pe tărâmul (parțial) închipuit: „Este momentul să ne oprim asupra unui portret: o femeie ciudată rău, căreia nimeni nu putea să-i reziste.“ (O femeie

căreia nu i-a rezistat nici împăratul). Parcă ne-o imaginăm pe autoare ridicând ochii din manuscris, (tot fanariot, dar în alt registru), scoțându-și ochelarii și îndemnându-ne cu un zâmbet să schimbăm puțin stilul narativ. Un incipit inedit, savuros, întâlnim în povestirea *Atracție nebunească*, unde o întrebare retorică funcționează ca un captatio benevolentiae: „Vă mai aduceți aminte de Cornea Brăiloiu?“.

Continuarea în versiunea online

Doina Ruști – *Ciudățeni amoroase din Bucureștiul fanariot*, Litera, 2022

Aurora Speranța CERNITU: Când pictez, întotdeauna încep cu o pată albastră

Pe Speranța am întâlnit-o într-o noapte de toamnă.

Eu alergam bezmetic pe o șosea, iar ea visa în Cetatea Băniei. Pe unde ești Zenob? – a vrut ea să știe – nu cumva alergi după manuscrise? Și-apoi mi-a povestit despre o carte veche, în chirilice, cu muchii aurite și coperti cartonate. La fiecare filă emana niște aburi, pânze subțiri, cețoase, colorate în nuanțe de verde și de albastru, care luau forme nemaivăzute, de fauni, de zâne ori de cai zburători, iar de cât o citise, se umpluse Craiova de aceste spectre bizare, pe care am apucat să le văd, nu mult după aceea, într-o călătorie memorabilă, vara. Iar unul dintre personajele astea ciudate s-a luat după mine și n-am mai scăpat de el nici în ziua de azi. Uneori, noaptea îl găsesc tolănit în hamacul de pe balcon – m-a trimis Speranța, zice el, să-ți cânt un mesaj.

Cu toate că te dai prietenă cu toate culorile, eu suspectez ca există una pe care-o iubești în secret. Cum comentezi?

Culoarea mea este între turcoaz și un anume albastru, de dimineață rotundă. Când se termină vara rămâne în urmă cicoarea, pe care o iubesc, iar nuanța ei de albastru, amestecată în turcoazul marin – îmi place cel mai mult. Când pictez, întotdeauna încep cu o pată albastră. De la ea începe povestea, indiferent de subiect, de emoție. Iar albastrul meu nu are nicio legătură cu expresia „e albastră treaba” sau altele. Am pictat odată zefirul (vântul) ca un căluț albastru care se topește pe cer, călărit de o fecioară, cu pletele-n

vânt, despărțite în două – ca să-ți poată păstra echilibrul. Acolo se vede cel mai bine ce înseamnă culoarea asta pentru mine.

Între personajele tale există unul plimbăreț, văzut prin mai multe puncte din oraș, un tip care mi-a bătut și mie la ușă.

Ăsta trebuie să fie însoțitorul, un personaj, desigur, albastru. Pe unde trece el se risipesc tristețile. Dar mă mir că te-ai întâlnit cu el, dragă Zenob, pentru că însoțitorul se plimbă numai prin gânduri. E căluțul ficțiunii, știe o grămadă de lucruri, cunoaște culorile sufletului. E năzdrăvan rău! S-a născut în prima mea perioadă de creație, iar în jurul lui s-a creat

toată lumea mea. O dată l-am luat cu mine la Mogoșoaia unde m-am întâlnit cu o zână, care văzându-l a zi: Câtă bogăție, Speranța! Pin urmare, dacă ți-a bătut la ușă, venise probabil cu un mesaj.

Am auzit că visezi la o camee? La ce rochie ai asorta-o?

Am în minte una cu cele trei grații, o camee care mă urmărește. Am văzut-o odată în Ponte Vecchio, la Florența, într-un magazin al evreilor aurari. Unele dintre ele sunt grotești – nu-mi plac toate cameele. Dar asta avea o poveste în ea, mă făcea să mă bucur, amintindu-mi de o păpușă a copilăriei pe care nu mi-am putut-o cumpăra.

O vizită

Sabin Pavelescu

În timpul facultății, am avut ocazia, prin intermediul unui profesor, să cunosc o doamnă în vârstă care locuia într-o asemenea casă, nu foarte departe de Piața Universității. La prima vedere, avea o stare de spirit bună. A vorbit continuu, spunându-mi diverse istorioare despre părinții și înaintașii dânzei și despre unele personalități din trecut. Se pare că-l cunoscuse pe Marin Preda, despre care a făcut niște remarci inedite. Ulterior, mi-a povestit despre revoluție, oferindu-mi un amalgam de mărturisiri, presupuse a fi „din culise”, pe care eu personal nu puteam nici să le confirm, nici să le infirm. Remarcând lipsa mea de reacție, m-a întrebat: „Când spunei că ești născut?” „În '94”, i-am răspuns. „Păi de aia nu știi nimic. Eu am prins și stalinismul. Ai idee cum era stalinismul?” „Știu câte ceva, da...” „Nu știi nimic. Uite, îți spun eu cum era dacă vrei: era cam la fel ca acum.”

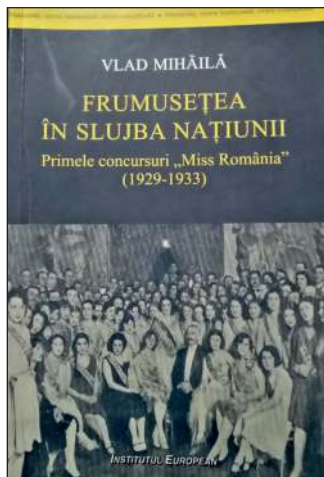
A început să rădă în hohote. Am răs și eu. Nu mi-a răspuns la chestiunile pentru care mă aflam acolo de fapt, dar a fost o întâlnire specială. Nu-mi amintesc cu exactitate contextul, dar la un moment dat, înainte de plecare, a rostit o frază foarte lucidă, poate chiar profetică: „Cred că suntem nefericiți, pentru că nu știm ce să facem cu eternitatea.” Preluată de la vreun gânditor sau nu, eu am consemnat-o în jurnal cu ghilimele și am trecut numele dânzei pe care nu-l menționez aici. Poate că nu-și dorește. În fond, e la latitudinea mea. Aleg să nu o fac.

Nu am mai revenit. Ultima dată când am trecut pe stradă, am aruncat o privire prin gard. Curtea avea un aer pustiu, lumina era stinsă, iar ferestrele zăvorâte.

Leonida Neamțu – *Toporul de argint. Moartea, ca o floare de „Nu-mă-uita”,* Publisol, 2021 Editura Publisol continuă seria de recuperare în materie de autori români de dinainte de 1989 cu un alt clasic al genului polițist, Leonida Neamțu. Volumul de față este alcătuit din două miniromane polițiste care îl au ca personaj comun pe Adrian Mocanu, un tânăr proaspăt absolvent de Științe juridice, care este detașat într-un orașel din Maramureș pentru a ancheta, mai întâi, strania dispariție a celui supranumit „Toporul de argint”, iar apoi, în volumul următor, o aparentă sinucidere. Pe lângă trama polițistă excelent pusă în scenă, ambele romane surprind cu mult rafinament viața în România anilor '50. (Liviu Szoke)

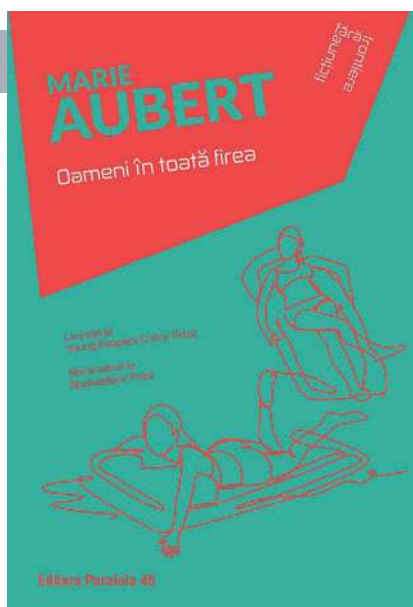
Vlad Mihăilă, *Frumusețea în slujba națiunii. Primele concursuri Miss România (1929-1933)*, Editura Institutul European, Iași, 2021, 535 pp. + anexe Dincolo de anecdotică pe alocuri fascinantă a textului de față, Vlad Mihăilă s-a străduit să ne arate cum o istorie mondenă poate să devină un vehicul al unei feminități „naționalizate”. Acesta intra într-o tensiune fără echivoc cu perspectiva modernă asupra feminității, ce încerca să elimine concepția tradițională a percepției corpului femeii ca obiect, fie el și unul al națiunii. Este o carte de istorie culturală despre naționalism și competițiile lui, despre feminism, despre imagini și imagologie, despre viața de zi cu zi, în special cea mondenă, a anilor 1930-1940, scrisă admirabil de un tânăr istoric talentat. (Laurențiu Vlad)

Alina Nelega – *Un nor în formă de câmilă, Polirom, 2021* După extraordinarul roman *ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat*, unde avem o excelentă poveste LGBT de dinainte de Revoluția din 1989, în acest nou roman, autoarea cunoscută mai cu seamă pentru piese de teatru puse în scenă atât în țară, cât și în străinătate, abordează o temă extrem de familiară pentru ea: aceea a teatrului și a dedesubturilor sale, pe care nu apucă să le cunoască multă lume. Narată din punctul de vedere al unei mame care a tăiat și spânzurat în lumea teatrului, și al cărei fiu s-a îndepărtat ușor-ușor de ea din cauza unor motive care ei îi scapă, aceasta consideră că nu i-a greșit cu nimic fiului său, ba, din contră. Răsturnarea de situație din final adaugă un plus de valoare întregii povești. (Liviu Szoke)

Andrei Popescu, *Călătorind prin istorie alături de strămoși. Povești cu țărani, preoți, învățători, negustori și meșteșugari din secolele XVIII-XX*, București, 2020 Cartea este o cronică de familie, în care autorul, aflat deja la al cincilea volum, a căutat să reinvie poveștile unor oameni simpli, care i-au fost străbunici, bunici, unchi... Sunt fragmente de biografii, care ne duc cu gândul la cele din volumele lui Carlo Ginsburg sau Arlette Farge, ce se (re)construiesc cinematografic pe parcursul a trei secole, din istorii de familie, fantastice ori obișnuite. Autorul a respectat granițele impuse de documentele din arhive publice sau personale ori de cele iconografice, fotografice, funerare. (Laurențiu Vlad)

Tristețe dezarmantă

de Ioana Hodărnău

Scrisă cu multă asumare și tristețe dezarmantă, cartea Mariei Aubert, *Oameni în toată firea*, expune problemele cu care se confruntă o femeie singură în societatea contemporană. Stigmatul pus cu un soi de milă din partea celor care o compătesc pe Ida, personajul central al romanului, pentru situația sa amoroasă, socială, reprezintă elemente cu care se confruntă o femeie ce nu se încadrează în șabloanele înguste ale vieții moderne. Marie Aubert expune, în acest scurt roman, și iluziile sau speranțele false pe care le creează știința/practicile medicale moderne. Ida, ajunsă la 40 de ani, își congelează ovulele pentru viitor, pentru momentul în care va găsi un

partener de viață și va fi pregătită pentru rolul de mamă. În final, tragedia individuală provine din recunoașterea faptului că timpul trece și că deciziile nu pot fi amânate permanent.

Obsesia și neîmplinirile Idei o transformă într-o persoană meschină, egoistă, lipsită de empatie, căci este capabilă să se infiltreze în viața de familie a surorii sale pentru împlinirea propriei fericiri. Totodată, *Oameni în toată firea* prezintă și singurătatea ce se poate institui în mijlocul vieții de familie, coabitarea cu părinții, cu rudele, poate deveni, paradoxal, una dintre cele mai sufocante experiențe.

Marie Aubert, Oameni în toată firea, traducere din limba norvegiană și note de Simina Răchișeanu, Editura Paralela 45, Pitești, 2020.

Cu ce scriitor aș călători?

James Christian Brown

Bine, dacă aș face o călătorie cu un scriitor, cred că cel mai bine ar fi să aleg un autor de cărți de călătorie. Și asta pentru că în teza mea de doctorat am cercetat reprezentarea spațiului românesc în literatura anglofonă de călătorie, din sec. al XIX-lea. Deci, dacă îmi permiți, aș opta pentru o călătorie nu numai în spațiu ci și în timp. Și am de unde să aleg. Sigur, sunt și scriitori pe care i-am studiat, dar cu care nu prea aș dori să călătoresc – i-aș evita pe cei care au tot timpul o atitudine arogantă și ironică față de locurile și oamenii cu care se întâlnesc sau care, în spirit victorian, insistă să poartă cu ei tot felul de bagaje care ne-ar îngreuna deplasarea (deși recunosc că erau alte condiții atunci și înțeleg dorința lor de a fi mereu pregătiți). Însă sunt și unii cărora cred că le-aș fi cu plăcere companion

de drum. Mă gândesc la Charles Colville Frankland, de exemplu, locotenent în Marina Regală, care a trecut prin Banat, Transilvania și Țara Românească, în 1827. De fapt, se ducea la Istanbul. Nu pare a fi deranjat de drumurile proaste, dar încearcă să transcrie observația făcută pe această temă de vizitativ – în „latină“(!) : „*Sun multi rupi, domine*“. E fascinat de amestecul de europenism și „oriental“, de ambianța semi-urbană din Pitești și se bucură din plin de viața mondenă din București, convins fiind că odată ce va trece Dunărea nu va mai avea ocazia de a admira niciun chip feminin drăguț. Un drum făcut împreună cu Frankland ar fi distractiv, dar totuși poate are fi mai interesant să călătoresc cu cineva cu o perspectivă mai analitică, precum irlandezul Patrick O'Brien, care descrie impresiile sale

după trei luni petrecute în Principatele dunărene, în 1853, dovădindu-se a fi un ferm susținător al aspirațiilor românilor la unire și independență. Cu siguranță am avea mult de discutat. Sau poate aș alege un scriitor care a călătorit în cealaltă direcție, pe Ion Codru Drăgușanu, „peregrinul transilvan“, care pe la mijlocul secolului

al XIX-lea a umblat prin mai multe părți ale Europei, notându-și impresiile sub formă de scrisori, expediate din Paris, Napoli, Sankt Petersburg și alte orașe. A fost în Anglia de două ori, în 1840 și în 1843. Observă foarte multe detalii interesante, de exemplu, la Londra, e uimit că Poliția Metropolitană, deși umple străzile, nu poartă arme de foc ci niște „bețe scurte, pline cu plumb“, așa că cine nu ascultă „capătă ocaziunea de a experimenta punctul specific al plumbului.“ Descrie o singură excursie cu trenul în afara Londrei, la un conac. Cred că ar fi foarte interesant să-l însoțesc pe Ion Codru Drăgușanu într-o călătorie prin Scoția, țara mea de origine, unde se pare că nu a ajuns în realitate, și să aflăm care sunt impresiile lui – și ale mele, de altfel, căci ar fi anul 1840, iar Scoția ar fi o țară străină și pentru mine.

H.C. Andersen: Memorii de călătorie

Iulia Micu

Țată-l aici pe autorul romantic cunoscut nouă din povestirile copilăriei într-o ipostază mai puțin obișnuită, aceea de călător pornit într-un periplu de nouă luni prin Europa Centrală și Orientală. În 1840 Andersen avea 34 de ani și era deja cunoscut în epocă. Cu toate acestea, volumul, construit ca un fel de gestație simbolică, îl înfățișează trecând spre o altă ipostază a sinelui. Îl vedem călătorind, evoluând, transformându-se. Relatăriile fascinează prin pitorescul descrierilor, dar și prin impresionanta interacțiune între mentalitatea austeră a nordicului venit din Copenhaga și temperaturile înalte după care decurge viața Europei Orientale. De altfel, publicându-și însemnările în 1842, Andersen decide să le împartă în două volume care să reflecte și mai bine această ruptură dintre lumi: întâi Europa Apuseană: Germania și Italia, apoi Grecia, Orientul și țările dunărene.

Stilul inconfundabil, cu aflux de metafore și infuzat de tonuri dramatice, melancolice, al

autorului *Fetiței cu chibrituri* nu se dezmente nici de această dată, chiar dacă acum se află în slujba unei priviri atente la peisaj, la obiceiuri, la atitudini, pe care le descrie cu sensibilitate și erudiție. Cei nostalgici după povestirile lui Andersen pot găsi și aici istorii pline de substanță, cum ar fi povestea *Porcului de metal* sau o altă poveste intitulată *Cizmele mele* (care-l anticipează pe Beckett în

Sfârșit de partidă). Cei ancorați în contemporaneitate și marcați de turnura vremurilor se pot consola citind paginile despre intrarea în carantină, șapte zile, în drum spre Orșova, „însoțiți de soldați, pentru bună rânduială“, procedură la care toți călătorii erau supuși obligatoriu datorită epidemiei de ciumă care făcea ravagii în Alexandria și amenința Orientul. „A sta în carantină, notează Andersen resemnat, înseamnă să exersezi vegetarea. La drept vorbind, toți ne aflăm în carantină pe această lume, până ni se îngăduie să facem marea călătorie la cer“. Amatorii de imagologie pot căuta în ce fel se reflectă în aceste pagini teritoriul românesc văzut de la bordul vaporului austriac pornit de la Constantinopol pe Marea Neagră, „ternă, lipsită de strălucire, asemeni plumbului“, în susul Dunării către Viena prin Dobrogea, Constanța, Zimnicea, Galați, Cernavodă, Orșova. Iar specialiștii în comparatism se pot amuza speculând pe tema unor asemănări între descrierile

peisajului valah făcute de Andersen și cele din romanul gotic *Dracula*, constatând că s-ar putea ca aceste fragmente de jurnal să nu-i fi fost chiar atât de străine lui Bram Stoker, cu atât mai mult cu cât ele fuseseră tipărite cu mai bine de o jumătate de veac înainte de elaborarea și apariția romanului despre contele transilvan, în 1897. E foarte posibil ca autorul irlandez să fi cunoscut și chiar să se fi inspirat din episodul călătoriei pe Dunăre relatat de Andersen, la fel cum citise, probabil, și celebrul basm al acestuia, *Crăiasa zăpezii*. Asupra congruențelor dialogului intertextual vom insista, însă, cu altă ocazie.

H.C. Andersen, *Bazarul unui poet. Memorii de călătorie în Germania, Italia, Grecia, Orient și țările dunărene 1840-1841*, Ediție integrală, Traducere din daneză și note de Grete Tartler și Ana-Stanca Tabarasi-Hoffmann, Prefață de Grete Tartler, Humanitas, București, 2021.

Lagărul digital

Andrei Simuț

Colegii săi de captivitate stăteau ca și el cu ochii privind în gol cât era ziua de lungă, până se dădea stingerea la ora 10. Sau 9? Sau 8? Cine știe? Ceasul său se oprise de mult și nu-și amintea să-l fi privit prea des, poate chiar deloc. Nu se putea orienta după soare, pentru că, dintr-un motiv sau altul, acesta nu se mai lăsa zărit, iar toată lumea parcă uitase total de existența lui. După un timp erau adunați și băgați în pat și atunci se stingea totul. Problema era că, pe când s-ar fi eliberat de bombardamentul de imagini, era atât de obosit încât nu mai putea relua exercițiul reamintirii care ziua eșua atât de lamentabil de fiecare dată. Nu se mai putea face nimic, se stingea totul la propriu, urmând ca a doua zi să o ia de la capăt.

Într-o zi, privind intens în jos, spre pământ, reuși, pentru câteva secunde, să-și amintească. Era ca și cum s-ar fi trezit brusc într-o lume a viitorului, un coșmar care-i bloca respirația și cuvintele în gât, chiar dacă încă se mai păstrau aparențele vechii lumi. Aproape simultan cu acel nod în gât și cu senzația că a pierdut în mod iremediabil totul, apără o femeie în halat alb și îi făcu rapid o injecție. O aromă de căpșuni i se răspândi prin toată gura și parcă prin tot corpul, cu o mare senzație de relaxare după care totul continuă ca înainte. Ulterior n-a mai fost sigur că i s-a administrat ceva, pentru că

șirul imaginilor și senzația de lipsă a sensului se relua intactă, ca și cum n-ar fi reușit absolut nimic. Cine știe de când se tot chinuia așa fără niciun rezultat. Da, cunoștea regulile. Una dintre ele interzicea implicit orice nostalgii pentru obiecte sau lumi nu de mult apuse.

De fapt nu era chiar interzisă călătoria mentală spre trecut, dar consecința era că erai imediat pus pe linie moartă pentru o perioadă nedeterminată, iar punctajul acumulat până atunci se diminuea considerabil, la fel și șansele de reabilitare și deci de întoarcere în societate. Speranța reintegrării în acel ceva care se găsea dincolo de zidurile uneori vizibile, alteori mascate de diverse straturi de imagini îi anima în secret pe fiecare, dar le și paraliza orice impuls de insubordonare.

Altă dată își aminti câteva măsuri dintr-o melodie. Apoi imediat urmase avalanșa de imagini: un câmp plin cu pietriș, lipsit de orice vegetație și călcat de mașinării gigantice. Grupul lui, format din tatăl său și Maria, înconjurați din toate părțile de indivizi fără chip, în uniforme. Fiecare fusese dus separat spre un alt centru de recuperare și de atunci nu s-au mai întâlnit. Anatol evadase printr-un geam lăsat deschis din greșeală și plonjase câteva etaje, fără să simtă măcar o clipă tăria unui impact. Trecea cu ușurință prin multiplele învelișuri pe care realitatea le

dobândise între timp, dar fără să poată ajunge la miezul tare al acesteia.

*

Din când în când se recompunea lumea veche. Era iarăși la biroul său de la serviciu, când s-au trezit cu un control din partea autorităților, care își schimbau mereu modul de a le verifica sănătatea. Dacă odată acel examen medical periodic era programat anual, acum ajunseseră să vină lunar, iar metodele erau tot mai dureroase. La început s-au mulțumit să le verifice temperatura. Apoi le-au luat și amprente, să fie la dosar

informațiile complete. Apoi le-au scanat și retina, amprente, nemaifiind suficiente. Se puteau produce confuzii. Apoi, tot din dorința lor de precizie și ordine, li s-au confiscat telefoanele, care li s-au returnat după câteva zile. Indivizii trimiși să facă aceste acțiuni atât de justificate pentru o societate bine organizată și responsabilă erau tot mai nervoși, tot mai grăbiți, ceva le lua săptămânal din răbdarea atât de necesară pentru o astfel de acțiune amplă, menită să îndrepte toate neajunsurile lumii de până acum.

Continuarea în versiunea online

enervare 2

Sorin Smărăndescu

îți zăresc umbrele alergându-se halucinant în pereții sticloși ai venelor mele
redau curat conturul animalului tău preferat depresia pisică
profund în miezul tău înghețat îmi dai timpul să renunț
sublimez zvârcolirile în oleiuri fractale gri verzi care hrănesc curgerea ta continuă
dizolvate aride oasele mele în pastă oaselor tale aliterate
îmi așezi afire pe frunte irisul tău neiertător inert absența pașilor
cu care ai fi putut străpunge rememorările cele mai
tăcere animalul tău conjurat dă târcoale adușmăniei se strâmbă
eu tu depresia ta pisică

Alexandru Bogdanovici

Alin Mureșan

Uneori compromisurile morale se plătesc scump. Când a fost arestat de comuniști, în 20 mai 1948, Alexandru Bogdanovici avea deja la 24 de ani atât experiența închisorilor, cât și pe cea a frontului. Ambele au contat, într-un fel sau altul. Apropiat de Mișcarea Legionară de la vârsta de 13 ani, avea să fie arestat pentru acest lucru de nu mai puțin de trei ori: o dată sub Antonescu, de două ori în timpul guvernărilor Sănătescu și Rădescu. Dar un alt detaliu biografic este cel care pare că i-a determinat soarta tragică: colaborarea cu serviciile de informații ale armatei române în timpul războiului.

Bun vorbitor de limba rusă, a făcut mai multe incursiuni în spatele frontului în perioada 1941-1943. Or, asemenea acțiuni aveau să fie considerate de comuniști crime dintre cele mai grave. Bogdanovici pare să fi fost un aventurier: pe de o parte, a profitat de rolul său pentru a răspândi manifeste naționaliste populației române din Basarabia, la ordinul șefului său legionar; pe de altă parte, s-a îndrăgostit de o rusoaică, fiica unui medic sovietic, ceea ce i-a adus și îndepărtarea din serviciu în cele din urmă.

A fost internat în lagăre de la sfârșitul lui 1944 până în martie 1947, cu o pauză de câteva săptămâni determinată de o evadare. În ciuda protestelor familiei, care i-a cerut să întrerupă activitatea politică, nu s-a liniștit. De îndată ce s-a stabilit la Iași, a fost numit șeful Centrului Studențesc Legionar de la Universitate. Valul masiv de arestări din mai 1948 i-a trezit un sentiment de vinovăție.

A sperat, naiv, că poate determina regimul comunist să îi elibereze pe studenții cu activitate redusă. De aceea a mimat o acțiune de reeducare ideologică în penitenciarul Suceava, care i-a atras însă nu numai antipatia liderilor legionari (care nu priveau cu ochi buni nici măcar cedarea de fațadă), ci și pe cea a Securității.

Răzbunarea a venit în timp. Într-o primă fază, Bogdanovici a

fost izolat în închisoare, în vreme ce rivalul său, Eugen Țurcanu, a fost trimis cu misiune la Pitești, unde trebuia să organizeze o rețea de informatori. După ce Țurcanu și-a consolidat poziția în Pitești, Bogdanovici a fost trimis la rândul lui acolo de către autorități. A primit câteva semnale că Țurcanu i-a pus gând rău, dar a refuzat să le dea importanță până când au izbucnit violențele în prima de Crăciun a lui 1949. Primii care l-au lovit au fost doi prieteni de ai săi, apostrofați apoi de Țurcanu pentru blândețea loviturilor.

Alexandru Bogdanovici a fost torturat încontinuu vreme de patru luni de zile. Spre sfârșitul perioadei era inconștient, nu-și mai putea controla sfîcțerele și nici să se țină pe picioare. „Vrei să mori, Șura? N-avea grijă că n-ai să scapi. Ai vrea tu, dar n-a sosit încă vremea“, l-a amenințat Țurcanu într-o zi. Dar vremea a sosit în 15 aprilie 1950, când corpul său a cedat. Un ofițer al Securității îi spusese lui Țurcanu că „acest bandit trebuie făcut inger“. Iar Bogdanovici i-a șoptit unui coleg cu o voce muribundă: „Frate, așa se plătesc greșelile!“

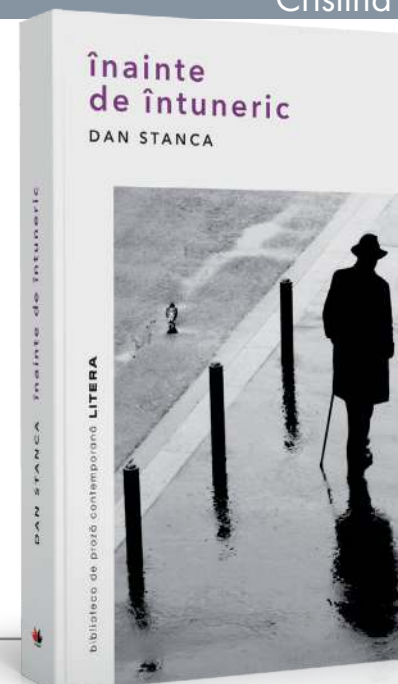
Continuare în versiunea online

Un roman de Dan Stanca

Cristina Bogdan

Romanul lui Dan Stanca, *Înainte de întuneric*, trimite spre perioada situată înainte de întuneric, adică înainte de instaurarea regimului comunist în România, căci istoria individuală este doar un fir din țesătura mării istorii. Realismul apocaliptic ce marchează întreaga creație a lui Dan Stanca este prezent și în acest ingenios amestec de ficțiune și biografie, în care, sub trăsăturile personajului principal, Luca Milescu, îl recunoaștem cu ușurință pe scriitorul nonagenar Marcel Petrișor, cândva profesor de franceză la un important liceu bucureștean, fost deținut politic, figură cu notorietate în lumea intelectualilor care au trecut prin universul concentraționar. Eticheta nominală a personajului nu este aleasă întâmplător.

Prenumele amintește de evanghelistul înzestrat cu talent artistic, despre care tradiția afirmă că ar fi pictat-o pe Maica Domnului. Deși eroul nu pictează, el este ochiul în care se reflectă icoana Arhanghelului Mihail (atât de dragă legionarilor), cea care îi oferă prozatorului pretextul de a dezvolta mitul *monarbului ascuns*. Trecutul și prezentul vieții eroului invită în scenă celelalte personaje, care își interpretează mai mult sau mai puțin fragmentar partitura. Întunericul și lumina își dispută constant teritoriul în acest discurs al contrastelor. Diafanele prezențe feminine sunt contrabalansate de figurile partenerelor mult mai tinerilor prieteni ai protagonistului: Dragoș Buzna, fostul lui elev, și amicul acestuia, Horia Săndulache.

Un cuvânt aruncat

Florin Spătaru

S tă în picioare, uitându-se oblic cine știe unde și așteaptă comanda. Nu-i trebuie prea multe indicații, ci doar câte un cuvânt aruncat scurt. Corpul ei de felină obișnuită cu biciful dresorului reconstituie fidel orice aș gândi eu. Deși eu ar trebui să fiu păpușarul, ea mă ține ca pe un cub de gheață în palma ei fină, mișcă ușor cutele și apoi, împreunând brațele, îl lasă să alunec spre gâtul ei modiglianic.

Zvâcnește ușor și cubul ajunge între sâni ei proeminenți, cele două degete plimbă bucata de gheață în jurul zmeurei stângi, apoi îi dă drumul pe panta abdomenului și face o tumbă neașteptată. După ce se dă rapid de-a berbeleacul, își ridică piciorul drept astfel încât degetul mare îi atinge părul. Cubul stă iscusit între dealurile pârguite ale buclilor zvelte. Rămân împietrit. Mă târăsc pe lângă ea și nu o ating,

ca să mă topesc sub căldura ei. Coapsele transpirate, parfumul cu miros de lavandă, gâfăitul sacadat, ochii ei închiși în extazul mișcării, corpul încordat, valurile de căldură coborând dintre țâțe, liniile abdomenului, pistruii de pe umărul stâng, talpa atât de fină, genunchiul gingaș, sfârcurile întărite, ceafa... Fiecare ședință mă epuizează rapid. (*Greier de topaz*, roman în curs de apariție la Litera, BPC)

Franny și cartea misterioasă

Catrinel POPA

A m ezitat multă vreme înainte de a mă hotărî să aleg o singură pagină, din sutele ce mi se perindau prin minte, aproape toate părându-mi la fel de îndreptățite să intre în competiție pentru titlul de „pagina lunii februarie”. În cele din urmă decisive s-au dovedit, ca-ntodeauna în ceea ce mă privește, detaliile: personajul din pagina despre care am ales să scriu poartă, la începutul povestirii, o haină din blană tunsă de enot și nu se poate despărți de o carte de culoare verde praz, legată în pânză („a small pea-green clothbound book”, în versiunea originală). În plus, deducem că acțiunea se petrece la sfârșitul iernii sau poate pe la începutul primăverii, din moment ce – după cum notează autorul chiar în primul paragraf – cu toate soarele scânteietor de afară, în acea dimineață de sâmbătă era din nou vreme de palton.

Sunt sigură că ați ghicit! Pagina aleasă de mine e desprinsă din cartea lui J.D. Salinger *Franny și Zooey*. Mai exact din prima povestire a dipticului, *Franny*, publicată pentru prima oară independent, în *New Yorker*, la începutul lui februarie, în anul de grație 1955. Așadar cititorii americani au făcut pentru

intăia oară cunoștință cu Franny Glass tot într-un februarie, cu exact 67 de ani în urmă.

Intriga povestirii nu e, la prima vedere, una foarte complicată: Lane Coutell, student în ultimul an la un faimos colegiu american, ia masa împreună cu prietena sa Franny la un restaurant select (*Sickler's*) unde studenții cu posibilități puteau mânca tot felul de delicatose, melci și picioare de broască, în loc de trivialele cotlete de porc savurate de restul lumii. În stilul inconfundabil al lui Salinger, scena mesei dezvăluie treptat, prin acumularea detaliilor, auto-suficiența lui Lane și hipersensibilitatea iubitei lui. Franny pare, din capul locului, foarte tulburată, nu ne dăm seama exact din ce motiv. Îi mărturisește lui Lane că e scârbită să aibă mereu de-a face doar cu „omuleți pedanți și încrezuți care calcă totul în picioare” și că tot ce-și dorește, de fapt, e să cunoască măcar un om pe care să-l poată respecta. După aceste confidențe și alte replici abrupte sau în doi peri Franny se ridică indispusă de la masă și se îndreaptă spre toaleta doamnelor

Și acum urmează pagina care mi s-a întipărit în minte ca

o pecete de neșters: Franny se strecoară într-una din cele șapte sau opt cabine, își pune mâinile vertical peste ochi și le apasă „ca pentru a-și paraliza nervul optic și a îneca toate imaginile într-un întuneric de hău.” Și se mai spune tot acolo că degetele ei întinse, poate tocmai pentru că îi tremurau, „aveau o grație și o drăgălășenie ciudată.” Urmează o criză de plâns convulsiv ce durează mai bine de cinci minute, după care Franny Glass se oprește subit, ca și cum în mintea ei s-ar fi produs o schimbare bruscă de polaritate, cu efect liniștitor asupra corpului. Apoi cu fața încă udă de lacrimi, deschide geanta și scoate dinăuntru cărticica prăzului, „și-o așează în poală – mai bine zis pe genunchi – se uită la ea [...] de parcă acela era locul cel mai potrivit pentru o cărticică de culoarea prazului. În clipa următoare luă cartea în mână, o ridică până la nivelul bustului și o strănse la piept – cu un gest scurt și energic. Pe urmă o puse la loc în gentă, se ridică și ieși din cabină. Se spălă pe față cu apă rece, se uscă cu un prosop de pe suportul fixat sus, deasupra capului, își dădu din nou cu ruj pe buze, se pieptănă și ieși din camera de toaletă.

Nu mai țin minte când am citit pentru prima dată această pagină, dar simt nevoia s-o recitesc din când în când.

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).

Bulevardul Bălcescu, nr. 7,
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,

Doina RUȘTI,

Radu ALDULESCU,

Catrinel POPA,

Enrique NOGUERAS,

Roberto MERLO,

Sebastián TEILLIER,

Adriana TITIENI IRIMESCU,

Emanuela ILIE,

Diana DRAGOMAN,

Ciprian HANDRU,

Bianca ZBARCEA,

Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com